

<https://doi.org/10.26565/2220-8089-2023-43-03>

УДК 327

Валерій Петрович Кононенко

д.ю.н., доцент кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна, майдан Свободи, 4, Харків, 61022
v.kononenko@karazin.ua, <https://orcid.org/0000-0002-6461-7072>

Світлана Сергіївна Здоровко

викладач кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, майдан Свободи, 4, Харків, 61022
zdorovko@karazin.ua, <https://orcid.org/0000-0002-1820-8593>.

МІЖНАРОДНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ДІАЛОГ ЯК ОСНОВА ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС

Розглянуто категорію «міжнародний політичний діалог», який слід розуміти як політико-психологічний і політико-правовий процес прийняття рішень шляхом узгодження позицій держав із складних проблем та забезпечення процесу їх впровадження. Найважливішими передумовами міждержавного діалогу є рівноправність сторін. Підкреслено обопільний інтерес України та Євросоюзу щодо інтеграційного руху України до ЄС, який є вибором українського народу. Розглянуто основні державні документи, що забезпечують цей рух. Оскільки ЄС є інтеграційним утворенням розвинених свободних і демократичних держав, він прагне саме до паритетного діалогу.

В умовах глобалізації суспільно-політичного розвитку, політичної кризи, зокрема, війни, без досягнення консенсусу з окремих проблемних питань і реалізації результатів міжнародного політичного діалогу отримати членство в ЄС неможливо. Диктат однієї сторони та/або відсутність бажання домовлятися виключають наявність діалогу, оскільки узгодження позицій сторін підмінюється одностороннім чи багатостороннім (відповідно до ситуації) тиском. Увага приділяється складному процесу забезпечення політичному діалогу низкою спеціальних заходів (від визначення мети, вирішення конфліктних ситуацій до досягнення бажаного консенсусу).

Виявлено, що на перешкоді ефективного політичного діалогу України з ЄС стоять проблеми, на яких наголошує останній: неефективні боротьба з корупцією повільне реформування правоохоронної системи, заангажованість судової влади; недосконалість правової бази; неконкурентоспроможність фінансової системи та банківського сектору; слабкий захист майнових прав потенційного інвестора.

Ключові слова: *міжнародний політичний діалог, верховенство права, глобалізація, інтеграція.*

Як цитувати: Кононенко, В.П., Здоровко, С.С. 2023. Міжнародний політичний діалог як основа інтеграції України до ЄС, *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Питання політології»* 43: 22-28. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2023-43-03>

In cites: Kononenko, Valery, Zdorovko, Svitlana. 2023. International Political Dialogue as the Basis of Ukraine's Integration Into the EU. *The journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Issues of Political Science»* 43: 22-28. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2023-43-03> (in Ukrainian)

Відповідно до положень договору щодо асоціації між Україною та ЄС (далі – Угода про асоціацію), серед її цілей, серед інших, зазначено і створення умов для активного політичного двостороннього діалогу в різних сферах, особливо в тих, що становлять загальний інтерес. І головним інтересом для ЄС є отримання нового повноправного члена, що має легітимні державні інститути, яким довіряє суспільство, розвинуту ринкову економіку, поважає демократичні принципи. Україна, зі свого боку, намагається отримати повноправне членство в Європейському Союзі, але суттєво відстає від країн ЄС за рівнем економічного розвитку, має обмежену конкурентоспроможність та високий рівень корупції. Наявність цих проблем в Україні свідчить про невідповідність Копенгагенським критеріям, які вимагають поваги до демократичних принципів, верховенства права, захисту прав людини та її основних свобод. Тому учасники Угоди зобов'язались здійснювати діалог та співпрацювати з метою наближення України до виконання зазначених вимог (Порядок денний асоціації 2009).

Цілями роботи є надання дефініції міжнародного політичного діалогу та виокремлення головних умов його здійснення. Щодо інтеграційного руху України до Євросоюзу, різним його аспектам присвячено чимало літератури. Приміром, Х. Машталір, С.Л. Леськів проаналізували процес інтеграції України до Європейського Союзу як основу для розбудови громадянського суспільства; проблемі політичного діалогу між Україною та ЄС в рамках Угоди про асоціацію проаналізували О. Я. Красівський та В. М. Пасічник; А.В. Денисюк розглядала політичний діалог в умовах глобалізаційних змін.

XXI століття характеризується глобалізацією суспільно-політичного розвитку і зближенням народів та держав (Проскура 2020). Інтенсивний обмін інформацією, політичними практиками, прикладами реалізації демократичних процедур сприяють взаєморозумінню і комунікації між громадянами, політичними акторами, державами у суспільно-політичній, культурній, правовій сферах.

Йдеться про побудову політичного діалогу як базису відносин України з Європейським Союзом. Проте політичний діалог є комплексним поняттям, що містить багато складових і аспектів. Це й правове забезпечення політико-комунікативного процесу, гарантування безпеки, культурна і психологічна готовність учасників взаємодії

разом дотримуватись стратегії розвитку, спільні цінності тощо. Але головними умовами діалогу є рівноправність політичних акторів, які прагнуть домовлятися. Крім того, бажана участь третьої сторони, наприклад, міжнародних організацій (держав), які гарантують дотримання всіх умов ведення діалогу та, за необхідності, впровадження його результатів. А.В. Денисюк вважає, що діалог повинен будуватись також між державами, нерівними за своїми можливостями та за мірою можливості впливати на прийняття рішень на міжнародному рівні (Денисюк 2022: 26). Але диктат однієї сторони та/або відсутність бажання домовлятися виключають наявність діалогу, оскільки узгодження позицій сторін підмінюється одностороннім (за умови двох контактуючих сторін) тиском.

Численні кризові явища і воєнні конфлікти останнім часом у світі, і в Україні, зокрема, вносять хаос у міжнародні відносини, загрожують миру і безпеці (Кононенко 2021: 134). Так, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, створення інформаційного суспільства призвело до виникнення багатьох загроз в інформаційному середовищі (Кононенко, Здоровко, Корольова 2023:246).

Оскільки дієвим засобом попередження війн в Європі вважалася ліквідація самих умов для їх ведення, було прийнято рішення об'єднати раніше ворогуючі держави в рамках єдиної організації (Яковюк, Трагнюк, Меделяєв 2006: 32). Отже, Європейський Союз є інтеграційним наднаціональним об'єднанням держав (Грицаєнко 2011: 86). І хоча критики говорять, що європейська інституційна інтеграція зайшла занадто далеко (Spolaore 2013: 125), Європейський Союз, насправді, є результатом послідовної та обміркованої інтеграційної політики (Яковюк, Трагнюк, Меделяєв 2006: 32).

Важливим елементом інтеграції в ЄС є визнання та виконання претендентами головних принципів Вашингтонського договору щодо демократичних прав та основних свобод людини, зокрема, верховенства права та захисту прав людини і громадянина (Машталір, Леськів. 2017: 165).

Країни, які хочуть приєднатися до ЄС, повинні мати ефективні та стабільні демократичні інститути (Enlargement policy applying EU standards 2017). Інтеграція країни-претендента до ЄС можлива лише за умови виконання трьох критеріїв вступу, серед яких найважливішими є політичні: стабільні інститути, що гарантують

демократію, верховенство права та права людини (From EU Membership application to Accession Negotiations).

Сама перспектива членства в Союзі спонукає країни до фундаментальних змін, щоб підготуватися до вступу (Schneider 2010), оскільки країна-претендент має забезпечити стабільну демократію (Joining the EU). А сама політика ЄС спрямована на збереження та подальший розвиток Союзу як зони свободи, безпеки та справедливості (Chapters of the acquis).

Європейська інтеграція є вибором українського народу, закріпленим в Конституції України (Європейська та євроатлантична інтеграція). Так, однією з основоположних засад зовнішньої політики України є забезпечення інтеграції в ЄС (Про засади внутрішньої і зовнішньої політики 2010).

Головний напрямок руху України в бік євроінтеграції був зафіксований у відповідній Стратегії (Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу 1998). В Програмі інтеграції України до ЄС, зазначено, що співробітництво України з Європейським Союзом забезпечить політичну стабільність в регіоні (Програма інтеграції України до Європейського Союзу 2015), а отримання нашою державою кандидатського статусу з перспективою вступу в ЄС сприятиме укріпленню миру в Європі (Про Звернення Верховної Ради України 2022).

Інтеграція України у європейський простір здійснюється поступово від моменту набуття нею незалежності, але головний імпульс в цьому напрямі був отриманий внаслідок підписання Угоди про асоціацію (Фурсова, Фадєєва, Гавриш 2021), яка вже є частиною національного законодавства (Кононенко 2004: 97-98).

У п. б) ст. 1 Угоди про асоціацію серед цілей асоціації зазначено створення передумов для акцентованого політичного діалогу в галузях, які мають особливий інтерес для усіх Сторін. А цілями самого політичного діалогу, серед інших, є:

- а) поглиблення політичної асоціації та зміцнення політико-безпекової ефективності;
- б) сприяння міжнародній стабільності та безпеці;
- в) посилення співробітництва з питань міжнародної безпеки;
- г) співробітництво з метою підтримання миру та безпеки;
- д) зміцнення захисту прав людини та основоположних свобод (Угода про асоціацію 2014).

Взагалі, політичний діалог стосується широкого спектру заходів, від переговорів на високому рівні до посередництва тощо. Ці процеси політичного діалогу доповнюють один одного і зазвичай працюють паралельно. В більшості випадків політичний діалог використовується гнучко, але головне полягає у тому, що діалог має бути політичним за своєю суттю та спрямованим на усунення загроз, які можуть спричинити посилення або рецидив складної ситуації, що повинна бути вирішена.

Метою політичного діалогу є досягнення практичних і мирних рішень проблем. На глибшому рівні його метою є розв'язання конфлікту та сприяння примиренню, побудова більшого національного консенсусу та соціальної згуртованості, а також визначення спільного бачення майбутнього. На національному рівні у багатьох випадках державні установи не функціонують належним чином тому, що вони були скомпрометовані політичною упередженістю, корупцією та неефективністю. Роль політичного діалогу в таких контекстах полягає у зміцненні легітимності інституцій шляхом досягнення консенсусу і відновлення довіри в їхнє належне функціонування. Як наслідок, політичний діалог у всіх його формах відіграє незамінну роль у зусиллях національних акторів і міжнародної спільноти щодо реагування на проблеми (Odendaal 2011).

Д.Г. Самхарадзе вважає, що норми (договірні) у міжнародному праві створюються внаслідок узгодження суб'єктами своїх воель щодо предмету та правил врегулювання (Кононенко 2013: 10). Натомість, навряд чи можна говорити про узгодження волі держав, оскільки вони майже ніколи не збігаються і не можуть узгоджуватись з волею іншої держави. А от переговорні позиції є більш динамічною категорією, що може змінюватись внаслідок переговорного діалогу.

Професор О.О. Мережко вважає, що фундаментальним завданням міжнародного права є формування мирної психіки (Мережко 2009: 144). Оскільки узгодження позицій держав завжди відбувалося досить важко (Кононенко 2018: 105), цей процес в цьому випадку щодо вироблення спільної договірної норми та подальшого її впровадження, а взагалі – з будь-якого спірного питання потребує політичного діалогу.

Таким чином, міжнародний політичний діалог є політико-психологічним, економічним і політико-правовим процесом прий-

няття рішень шляхом узгодження позицій держав із складних проблем та забезпечення процесу їх впровадження.

25 жовтня 2017 р. Уряд України схвалив Стратегію щодо комунікації в галузі євроінтеграції на 2018-2021 роки. Її головним завданням заявлена підтримка інтеграції та процесу внутрішніх реформ і перетворень (Інтеграція України до ЄС 2023). Як наслідок, бачимо, що політична консолідація та зміцнення демократії, яка передбачає поглиблення політичного діалогу є одним із основних напрямів інтеграційного процесу (Дорогіх 2020: 59).

Зустрічі з метою продовження політичного діалогу на найвищому рівні відбуваються, як правило, щорічно почергово в Україні та ЄС відповідно до ст. 460 Угоди про асоціацію. Під час таких Самітів здійснюється загальний нагляд за виконанням положень Угоди про асоціацію, а також обговорення важливих двосторонніх або міжнародних питань (Політичний діалог на вищому рівні 2020). Разом із офіційними перемовинами керівників України та ЄС під час самітів політичний діалог Україна-ЄС повинен забезпечувати й альтернативні форми діалогу на різних рівнях (Інші форми політичного діалогу, 2020).

На перешкоді ефективного політичного діалогу України з ЄС стоять проблеми, на яких наголошує останній: неефективні боротьба з корупцією повільне реформування правоохоронної системи, заангажованість судової влади; недосконалість правової бази; неконкурентоспроможність фінансової системи та банківського сектору; слабкий захист майнових прав потенційного інвестора (Красівський, Пасічник 2018). Також для ЄС є важливим підтримка економічного зростання та одночасного зменшення тиску на навколишнє середовище з урахуванням соціальних та управлінських аспектів, що розглядається як стале фінансування (глобальна система, яка забезпечує виконання цілей і завдань сталого розвитку) (Кононенко, Тимченко 2022: 60-64).

Тут виникає чимало питань. Чи може Україна побудувати міжнародний політичний діалог з усіма країнами Європи? Чи може бути побудований сьогодні такий діалог між Україною і РФ? Як ми зазначали вище, головними умовами діалогу є бажання сторін домовлятися та їхня рівноправність. ЄС, маючи усі підстави диктувати свої вимоги, прагне до паритетного діалогу, оскільки тільки щире бажання держави-кандидата виконати умови членства можуть

бути запорукою подальшої ефективної співпраці. І, навпаки, РФ намагається диктувати свої умови.

Висновки. 1. Міжнародний політичний діалог є політико-психологічним і політико-правовим процесом прийняття рішень шляхом узгодження позицій держав із складних проблем та забезпечення процесу їх впровадження.

2. Міжнародний політичний діалог є як однією з цілей асоціації України з ЄС, так і передумовою її підписання на стадії узгодження головних положень учасниками процесу. В умовах політичної кризи, зокрема, війни, без досягнення консенсусу з окремих проблемних питань і реалізації результатів міжнародного політичного діалогу отримати членство в ЄС неможливо.

3. Головними умовами міжнародного політичного діалогу є рівноправність сторін та бажання домовлятися. А для його реалізації бажана участь третьої сторони, наприклад, міжнародних організацій (держав), які гарантують дотримання всіх умов ведення діалогу та, за необхідності, впровадження його результатів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Порядок денний асоціації Україна – ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію. №. 994 990 від 20.11.2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_990#Text
2. Проскура, О. 2020. Освітня дипломатія: визнання інноваційності педагогічної системи для освіти України XXI століття, *Всеосвіта*. URL: <https://vseosvita.ua/library/osvitna-diplomatija-ak-vidpovid-na-vikliki-sucasnosti-199767.html>
3. Денисюк, А.В. 2022. Політичний діалог в умовах глобалізаційних змін, *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. серія Питання політології* 41: 23-29.
4. Кононенко, В. 2021. Міжнародна екологічна безпека як стан, *Український часопис міжнародного права* 3: 42-48.
5. Кононенко, В.П., Здоровко, С.С., Корольова, А.Є. 2023. Інформаційна безпека як стан, *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право* 76: 244-250.
6. Яковюк, І., Трагнюк, Л., Меделяєв, В. 2006. *Азбука європейської інтеграції*, Харків: АЛЕКС+.
7. Грицаєнко, Л. 2011. Європейський Союз як організація sui generis, *Публічне право* 1: 82-87.
8. Spolaore, E. 2013. What Is European Integration Really About? A Political Guide for Economists, *The Journal of Economic Perspectives*. 27: 125-144.
9. Машталір, Х., Леськів, С. 2017. Інтеграція України до Європейського Союзу як основа для розбудови громадянського суспільства. *Підприємництво, господарство і прав* 6: 163-166.

10. Enlargement policy applying EU standards. *An official website of the European Union*. 2017. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2017-03/enlargement_policy_applying_eu_standards.pdf
11. From EU Membership application to Accession Negotiations: Frequently asked questions. European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations (DG NEAR). *European Commission*. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/conditions-membership_en
12. Schneider, M. 2010. Europeanization beyond the EU: The Dynamics of Europeanization in the Southern Mediterranean Partner States. 2010. *Dans L'Europe en Formation* 356: 125-137. URL: <https://www.cairn.info/revue-l-europe-en-formation-2010-2-page-125.htm>
13. Joining the EU. *Official website of the European Union*. URL: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/joining-eu_en
14. Chapters of the acquis. European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations (DG NEAR). *An official website of the European Union*. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/conditions-membership/chapters-acquis_en
15. Європейська та євроатлантична інтеграція, Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/evropeyska-ta-evroatlantichna-integraciya.html>
16. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики. 2010. Закон України № 2411-VI від 01.07.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>
17. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента України від 11 червня 1998 року N 615/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=615%2F98#Text>
18. Програма інтеграції України до Європейського Союзу. 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=n0001100-00#Text>
19. Про Звернення Верховної Ради України до держав-членів Європейського Союзу та інституцій Європейського Союзу щодо підтримки надання Україні статусу країни-кандидата на вступ до ЄС: Постанова Верховної Ради України від 19.06.2022 № 2298-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2298-20#Text>
20. Фурсова, В.А., Фадеева, І. Г., Гавриш, Г. О. 2021. Вплив євроінтеграційних процесів на реформування банківської системи. *Економіка та суспільство*, 24. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-5>
21. Кононенко, В.П. 2004. Законодавство чи закон? *Право України* 4: 96-98.
22. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n204
23. Odendaal, A. 2011. The Role of Political Dialogue in Peacebuilding and Statebuilding – An Interpretation of Current Experience. *Report submitted to the Working Group on Political Dialogue of the International Dialogue on Peacebuilding and Statebuilding*. URL: https://www.pbsdialogue.org/media/filer_public/bd/c8/bdc8e1a2-65b0-4305-94d8-20d02d05323e/the_role_of_political_dialogue_in_peacebuilding_and_statebuilding_en.pdf
24. Кононенко, В.П. 2013. *Судебний прецедент в міжнародному і національному праві*: монографія. Одеса: Фенікс.
25. Мережко, А.А. 2009. *Наука політики міжнародного права: истоки и перспективы*. К.: Юстиніан.
26. Кононенко, В. П. 2018. *Вирішення територіальних спорів Міжнародним Судом ООН: теорія і практика* : монографія. Київ-Одеса, Фенікс.
27. Інтеграція України до ЄС. 2023. *Полтавська обласна військова адміністрація*. URL: <http://www.adm-pl.gov.ua/page/integraciya-ukrayini-do-ies>
28. Дорогіх, О. М. 2020. *Правові засади європейської інтеграції України». Сучасні проблеми розвитку права та економіки в інноваційному суспільстві*: зб. наук. праць за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф. Велико-Тирново (Болгарія) : Access Press 54-63.
29. Політичний діалог на вищому рівні. 2020. *Представництво України при Європейському Союзі*. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/politichnij-dialog/politichnij-dialog-na-vishchomu-rivni>
30. Інші форми політичного діалогу. *Представництво України при Європейському Союзі*. 2020. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/politichnij-dialog/inshi-formi-politichnogo-dialogu>
31. Красівський, О. Я., Пасічник, В. М. 2018. Політичний діалог між Україною та ЄС в рамках Угоди про асоціацію. *Ефективність державного управління* 56. URL: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.56.2018.164084>
32. Кононенко, В.П., Тимченко, Л.Д. 2022. Стале фінансування та безпека в контексті політики ЄС, *Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал*, 2 (9): 57-66

Стаття надійшла до редакції 27.03.2023

Стаття рекомендована до друку 02.05.2023.

Valery Kononenko

Doctor of Law, Associate Professor of the Department of International Relations,
of International Information and Security of V.N. Karazin Kharkiv National University
4, Svoboda Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine
v.kononenko@karazin.ua, <https://orcid.org/0000-0002-6461-7072>

Svitlana Zdorovko

Assistant lecturer of the Department of International Relations,
of International Information and Security of V.N. Karazin Kharkiv National University
4, Svoboda Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine
zdorovko@karazin.ua, <https://orcid.org/0000-0002-1820-8593>.

INTERNATIONAL POLITICAL DIALOGUE AS THE BASIS OF UKRAINE'S INTEGRATION INTO THE EU

The category "international political dialogue" is considered, which should be understood as a political-psychological and political-legal decision-making process by harmonizing the positions of states on complex problems and ensuring the process of their implementation. The most important prerequisites for interstate dialogue are the equality of the parties. The mutual interest of Ukraine and the European Union regarding the integration movement of Ukraine into the EU, which is the choice of the Ukrainian people, is emphasized. The main state documents that ensure this movement are considered. Since the EU is an integration entity of developed free and democratic states, it strives precisely for parity dialogue.

In the conditions of globalization of socio-political development, political crisis, in particular, war, it is impossible to obtain EU membership without reaching a consensus on certain problematic issues and implementing the results of international political dialogue. The dictation of one party and/or the lack of willingness to negotiate excludes the existence of dialogue, as the agreement of the parties' positions is replaced by unilateral or multilateral (depending on the situation) pressure. Attention is paid to the complex process of ensuring political dialogue with a number of special measures (from defining the goal, resolving conflict situations to reaching the desired consensus).

It was revealed that the obstacles to the effective political dialogue of Ukraine with the EU are the problems that the latter emphasizes: ineffective fight against corruption, slow reform of the law enforcement system, involvement of the judiciary; imperfection of the legal framework; uncompetitiveness of the financial system and the banking sector; weak protection of property rights of a potential investor.

Keywords: *international political dialogue, rule of law, globalization, integration.*

REFERENCES

1. The agenda of the Ukraine-EU association for the preparation and promotion of the implementation of the Association Agreement. No. 994_990 dated November 20, 2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_990#Text (in Ukrainian)
2. Proskura, O. 2020. Educational diplomacy: recognition of the innovativeness of the pedagogical system for the education of Ukraine in the 21st century, *General education*. URL: <https://vseosvita.ua/library/osvitna-diplomatia-ak-vidpovid-na-vikliki-sucasnosti-199767.html> (in Ukrainian)
3. Denysyuk, A.V. 2022. Political dialogue in the conditions of globalization changes, *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Issues of Political Science* 41: 23-29 (in Ukrainian)
4. Kononenko, V. 2021. International environmental security as a state, *Ukrainian Journal of International Law* 3: 42-48 (in Ukrainian)
5. Kononenko, V.P., Zdorovko, S.S., Koroleva, A.E. 2023. Information security as a state, *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series Law*, 76: 244-250 (in Ukrainian).
6. Yakovyuk, I., Tragniuk, L., Medelyaev, V. 2006. The ABC of European Integration, Kharkiv: Apex+.
7. Hrytsaenko, L. 2011. The European Union as a sui generis organization, *Public Law* 1: 82-87 (in Ukrainian).
8. Spolaore, E. 2013. What Is European Integration Really About? A Political Guide for Economists, *The Journal of Economic Perspectives* 27: 125-144.
9. Mashtalir, H., Leskiv, S. 2017. Integration of Ukraine into the European Union as a basis for building civil society. *Entrepreneurship, Economy and Law* 6: 163-166 (in Ukrainian).
10. Enlargement policy applying EU standards. 2017. An official website of the European Union. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2017-03/enlargement_policy_applying_eu_standards.pdf

11. From EU Membership application to Accession Negotiations: Frequently asked questions. European Neighborhood Policy and Enlargement Negotiations (DG NEAR). *European Commission* URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/conditions-membership_en
12. Schneider, M. 2010. Europeanization beyond the EU: The Dynamics of Europeanization in the Southern Mediterranean Partner States. 2010. *Dans L'Europe en Formation*, 356: 125-137. URL: <https://www.cairn.info/revue-l-europe-en-formation-2010-2-page-125.htm>
13. Joining the EU, *Official website of the European Union*. URL: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/joining-eu_en
14. Chapters of the acquis. European Neighborhood Policy and Enlargement Negotiations (DG NEAR). *An official website of the European Union*. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/conditions-membership/chapters-acquis_en
15. European and Euro-Atlantic integration: *Official website of the Ministry of Social Policy of Ukraine*. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/evropeyska-ta-evroatlantichna-integraciya.html> (in Ukrainian).
16. About the principles of domestic and foreign policy: Law of Ukraine No. 2411-VI dated July 1, 2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> (in Ukrainian).
17. On approval of the Strategy of Ukraine's integration into the European Union: Decree of the President of Ukraine dated June 11, 1998 N 615/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=615%2F98#Text> (in Ukrainian).
18. Program of Ukraine's integration into the European Union. 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=n0001100-00#Text> (in Ukrainian).
19. On the Address of the Verkhovna Rada of Ukraine to the member states of the European Union and the institutions of the European Union regarding support for granting Ukraine the status of a candidate country for joining the EU. 2022. Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine dated June 19, 2022 No. 2298-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2298-20#Text> (in Ukrainian).
20. Fursova, V.A., Fadeeva, I.G., Gavrish, G.O. 2021. The impact of European integration processes on the reform of the banking system. *Economy and Society*, 24. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-5> (in Ukrainian).
21. Kononenko, V.P. 2004. Legislation or law? *Law of Ukraine* 4: 96-98 (in Ukrainian).
22. Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand, 06/27/2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n204 (in Ukrainian).
23. Odendaal, A. 2011. The Role of Political Dialogue in Peacebuilding and Statebuilding - An Interpretation of Current Experience, *Report submitted to the Working Group on Political Dialogue of the International Dialogue on Peacebuilding and Statebuilding*. URL: https://www.pbsbdialogue.org/media/filer_public/bd/c8/bdc8e1a2-65b0-4305-94d8-20d02d05323e/the_role_of_political_dialogue_in_peacebuilding_and_statebuilding_en.pdf
24. Kononenko, V.P. 2013. *Judicial precedent in international and national law*: monograph. Odesa: Phoenix (in Ukrainian)..
25. Merezhko, A.A. 2009. *Science of International Law Policy: Origins and Prospects*. K.: Justinian (in Ukrainian).
26. Kononenko, V. P. 2018. *Resolution of territorial disputes by the UN International Court of Justice: theory and practice*: monograph. Kyiv-Odesa, Phoenix (in Ukrainian).
27. Integration of Ukraine into the EU. 2023. *Poltava Regional Military Administration*. URL: <http://www.adm-pl.gov.ua/page/integraciya-ukrayini-do-ies> (in Ukrainian).
28. Dorogikh, O. M. 2020. Legal foundations of the European integration of Ukraine, *Modern problems of the development of law and economics in an innovative society*: coll. of science papers based on the materials of the International Scientific and Practical Conference. Veliko Tarnovo, Bulgaria: ACCESS PRESS : 54-63. (in Ukrainian).
29. Political dialogue at the highest level. *Representation of Ukraine to the European Union*. 2020. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/politichnij-dialog/politichnij-dialog-na-vishchomu-rivni> (in Ukrainian).
30. Other forms of political dialogue. *Representation of Ukraine to the European Union*. 2020. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/politichnij-dialog/inshi-formi-politichnogo-dialogu> (in Ukrainian).
31. Krasivskyi, O. Ya., Pasichnyk, V. M. 2018. Political dialogue between Ukraine and the EU within the framework of the Association Agreement. *Effectiveness of public administration*, 56. URL: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.56.2018.164084> (in Ukrainian).
32. Kononenko, V.P., Timchenko, L.D. 2022. «Sustainable Financing and Security in the Context of EU Policy», *Irpın Law Journal: A Scientific Journal*, 2 (9): 57-66 (in Ukrainian).

The article was received by the editors 27.03.2023.

The article is recommended for printing 02.05.2023